

Izglītība un valoda: pētījumi un pedagogija

Izglītības un zinātnes ministrija
2014. gada 14. maijā

**Pētījumi
par valsts valodas situāciju un
latviešu valodas apguvi
Latvijā
(2009—2014)**

DARBĪBAS MĒRĶIS

**Veicināt latviešu valodas – LR valsts valodas un ES
oficiālās valodas – statusa nostiprināšanu un
ilgtspējīgu attīstību**

Valodas politika

Valsts valodas politikas pamatnostādnes
2005.—2014.gadam. Šobrīd darba grupa izstrādā jaunas Valsts
valodas politikas pamatnostādnes 2015.- 2020.gadam.

Izglītības politika

Izglītības attīstības pamatnostādnes 2014.—2020. gadam

Integrācijas politika

Nacionālās identitātes, pilsoniskās sabiedrības un
integrācijas politikas pamatnostādnes (2012—2018)

Diasporas politika

Reemigrācijas pasākumu plāns (2013.—2016. gadam)

Latviešu valodas aģentūra: darbības virzieni

1. **Latviešu valodas attīstība un kvalitatīva lietojuma sekmēšana:** populārzinātniskā literatūra, informatīvi izglītojoši materiāli, izglītojoši informatīvi pasākumi, valodas konsultācijas

2. Atbalsta sistēmas nodrošināšana **latviešu valodas kā dzimtās un kā svešvalodas, arī otrās valodas apguvei**

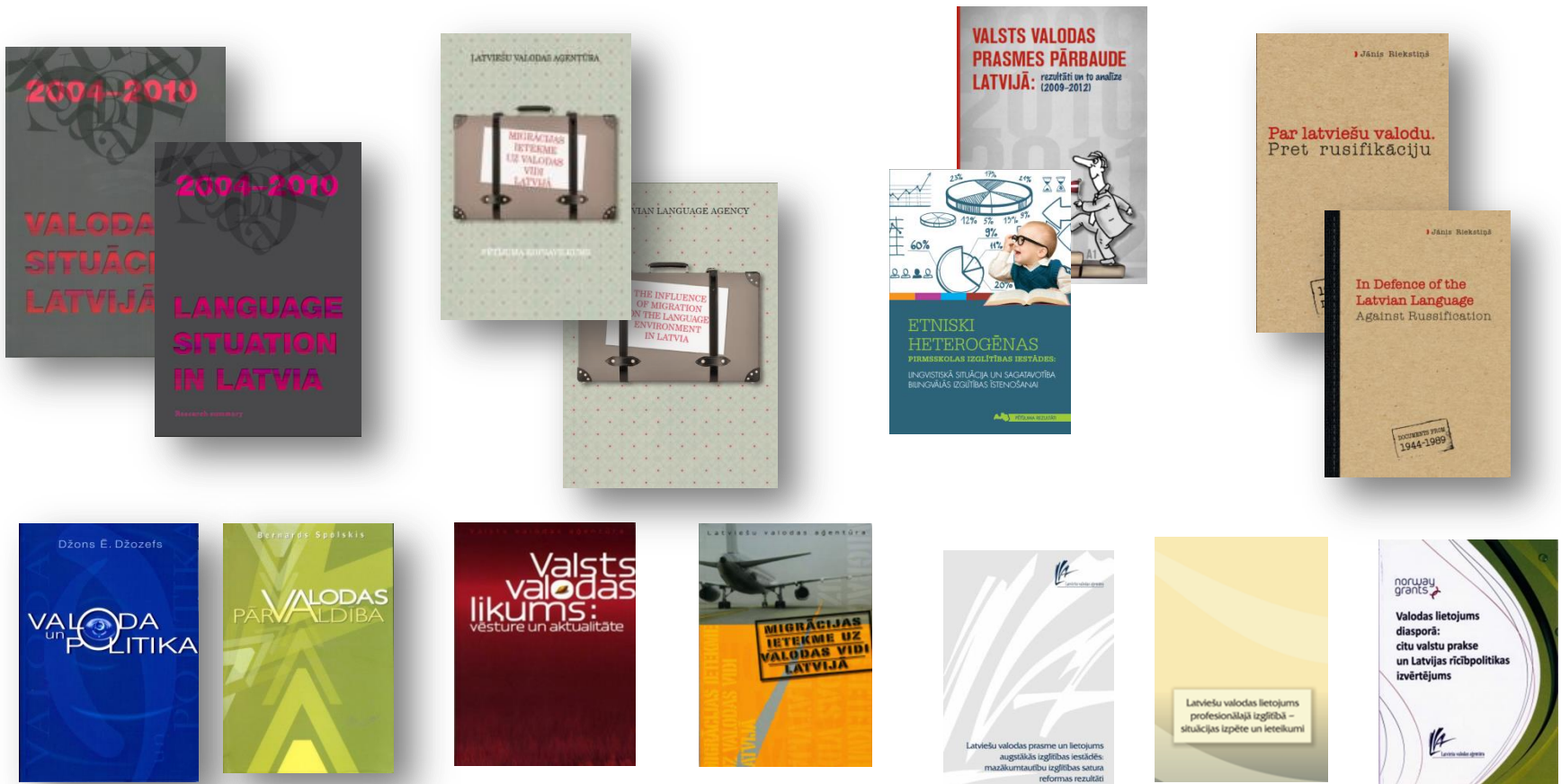
2.1. **Pedagogu profesionālā pilnveide**, īpašu atbalstu sniedzot pirmsskolas un sākumskolas pedagogiem

2.2. Mūsdienīgu **mācību un metodisko materiālu**, t. sk. elektronisko, izstrāde, ieviešana, popularizēšana

2.3. Latviešu valodas **kā svešvalodas apguves sistēmas pilnveide (pieaugušajiem)**, paplašinot mācību materiālu pieejamību, veicinot sabiedrības saliedētību

2.4. Atbalsts latviešu valodas apguvei **diasporas skolās un ārvalstu augstskolās**

3. Valsts valodas situācijas un socioligvistisko procesu dinamikas analīze

Latviešu valodas aģentūra: aptaujas un to rezultātu ziņojumi

- Pētījums „*Valsts valodas apguves kvalitāte mazākumtautību skolās*”, Latvijas Valodu skolotāju asociācija. 2010. Informāciju sk.
http://www.bilingvals.lv/lat/petijumi_read.php?id=3&from=0
- *Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide*: Rezultātu ziņojums. Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija. Rīga, 2010. Pieejams:
http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/A1_PETIJUMS_LATVIESU_VALODAS_APGUVI_IETEKMEJOSIES_FAKTORI_UN_LIETOJUMA_VIDE_1305276230.pdf
- *Mediju lietošanas kompetence skolēnu un skolotāju mērķa grupā*: Pētījuma rezultātu ziņojums. BISS. Rīga, 2011. Pieejams:
http://www.bilingvals.lv/uploads_docs/BISS_Mediju_komptence_2011_1323249632.pdf
- *Valodas situācijas sociolingvistiska izpēte*: Kvantitatīva pētījuma rezultātu ziņojums. SIA „Aptauju aģentūra”. Rīga: 2012.
- *Valodas ideoloģija un plašsaziņas līdzekļi (televīzija)*: Pētījuma manuskripts. Autoru kol. Rīga: LVA, 2013, 160 lpp. Būs pieejams:
http://valoda.lv/Petijumi/Sociolingvistika/mid_509

Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

- **1988. gads** — latviešu valodai atjaunots **valsts valodas statuss**.

1989. gadā latviešu valodu prata 23% Latvijas minoritāšu pārstāvju.

Pēdējos gados — tikai 8—12% no mazākumtautību respondentiem nav latviešu valodas prasmju vai tās ir ļoti vājas (2008–2010).

Gandrīz visi krievvalodīgie jaunieši vecumā 17—25 gadiem vairāk vai mazāk prot latviešu valodu (2009).

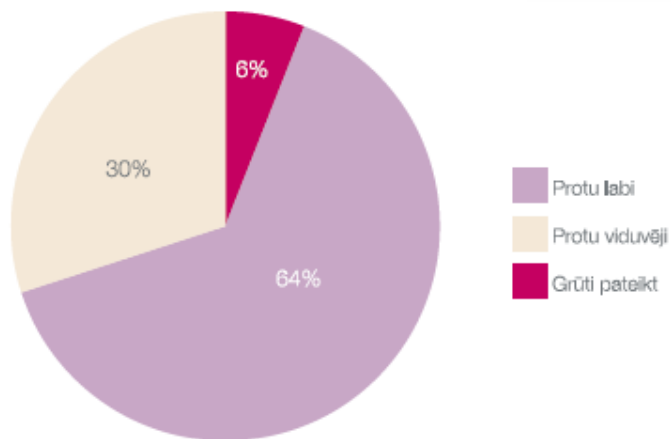
Tuvākajā laikā savu valodas prasmi plānojuši pilnveidot ~20% mazākumtautību pārstāvju (2012).

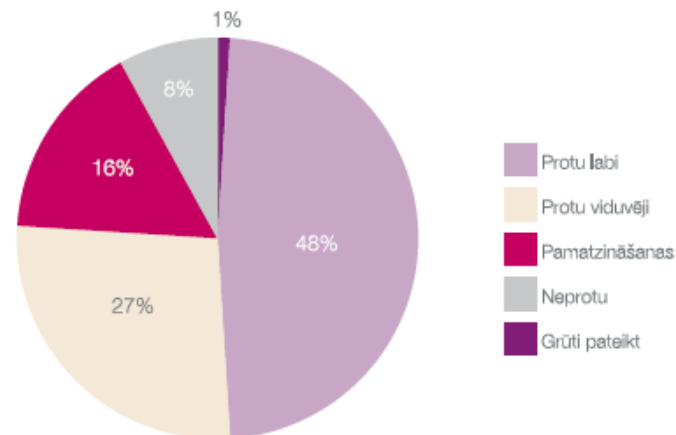
Latviešu valodas apguve

2004-2010

VALODAS
SITUĀCIJA
LATVIJĀ

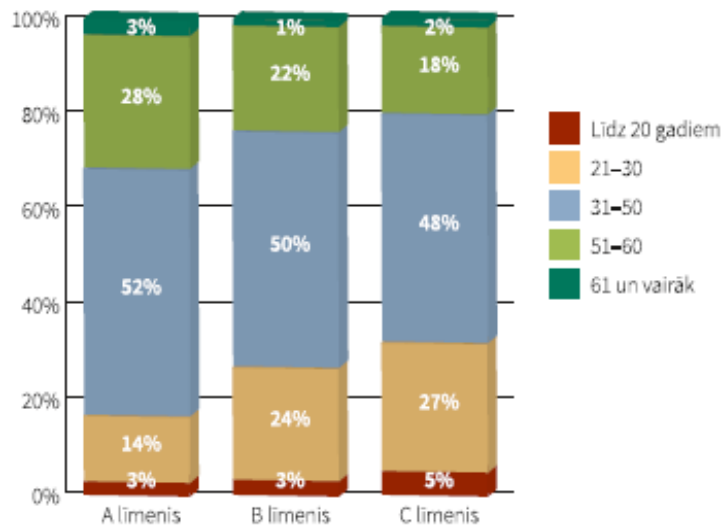

11. att. Krievvalodīgo jauniešu (vecumā no 17 līdz 25 gadiem) latviešu valodas prasme (LVA aptauja 2009)

10. att. Latviešu valodas prasme respondentiem, kuru dzimtā valoda ir krievu valoda (LVA aptauja 2009)

Latviešu valodas apguve

Bāze: WPPP pretendenti, n=24260

Vecuma posmi	A līmenis	B līmenis	C līmenis
Līdz 20 gadiem	277	313	244
21-30	1319	2320	1326
31-50	4977	4859	2356
51-60	2683	2165	897
61 un vairāk	319	131	74
Kopā	9575	9788	4897

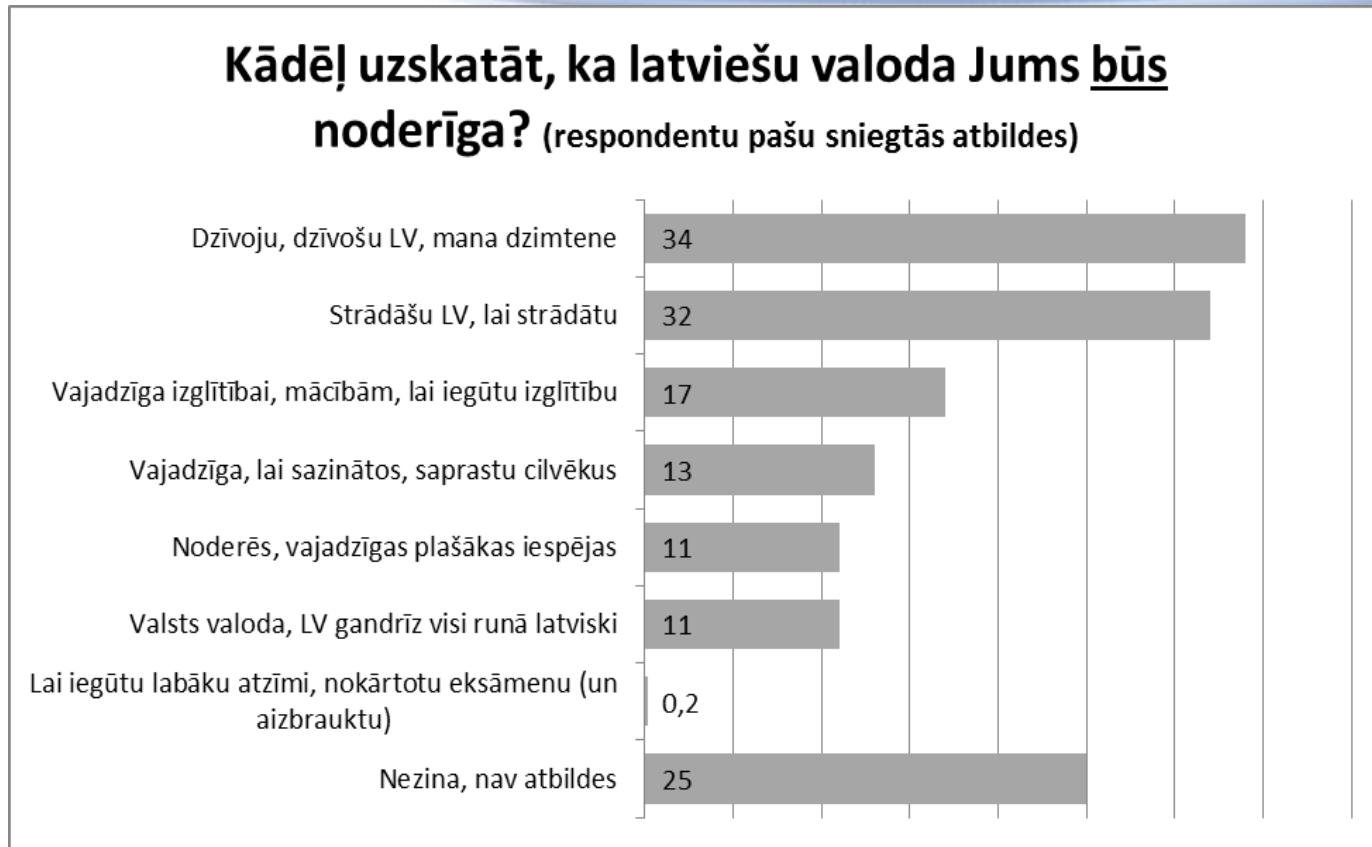
13. attēls | Valsts valodas prasmes pārbaudes pretendentu dalījums vecuma posmu un valsts valodas prasmes līmeņu grupās (01.09.2009.-01.09.2012.)

Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

Galvenie iemesli, kāpēc apgūst vai vēlas pilnveidot valsts valodas prasmes (2012):

- 1) Latvijā dzīvojot, valsts valoda jāprot;
- 2) valodas prasme nodrošina labāku ikdienas dzīves kvalitāti, sniedz komunikācijas ērtības;
- 3) tā nepieciešama darbam.

Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

Mazākumtautību skolēnu viedokļi par to, kādēļ viņiem būs noderīga latviešu valodas prasme (2010)

Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide.
Rezultātu ziņojums. Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija. Rīga, 2010.

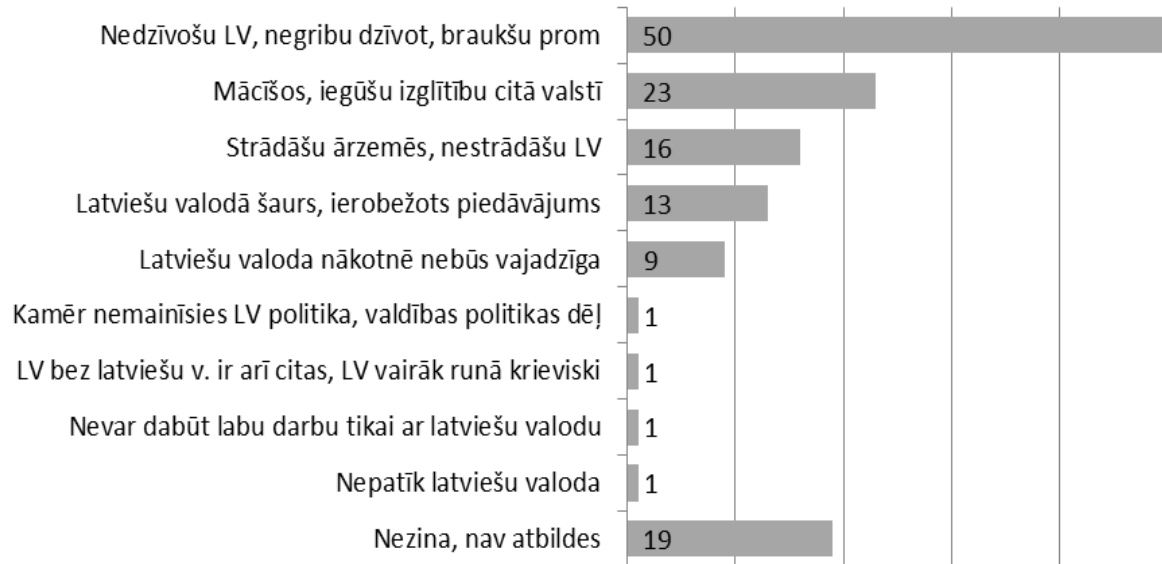
Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

- 15 % mazākumtautību mācību programmu skolēni norādījuši, ka nevēlas pilnveidot savas valsts valodas prasmes – lielākā daļa savas latviešu valodas prasmes novērtējuši jau kā labas.
- Savukārt 31% no šiem 15% respondentu atzinuši, ka nevēlas pilnveidot savas latviešu valodas prasmes, jo nākotnē tās nebūs vajadzīgas.

- *Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide.*
- Rezultātu ziņojums. Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija. Rīga, 2010.

Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

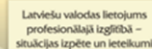
Kādēļ uzskatāt, ka latviešu valoda Jums nebūs noderīga? (respondentu pašu sniegtās atbildes)

Mazākumtautību skolēnu viedokļi par to, kādēļ viņiem nebūs noderīga latviešu valodas prasme (2010)

- *Latviešu valodas apguvi ietekmējošie faktori un lietojuma vide.*
- Rezultātu ziņojums. Analītisko pētījumu un stratēģiju laboratorija. Rīga, 2010.

Latviešu valodas apguve

Latviešu valodas lietojums
profesionālajā izglītībā –
situācijas izpēte un ieteikumi

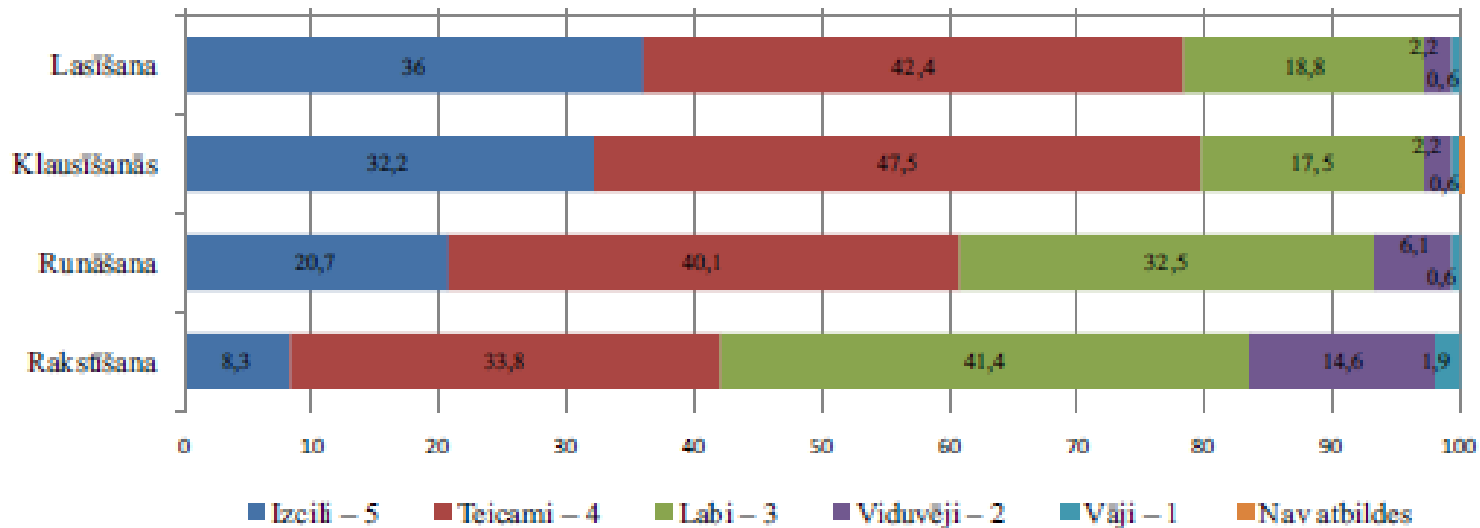
- Profesionālās izglītības iestādēs liels izglītojamo skaits, kuri latviešu valodu pamatskolā apguvuši zemā līmenī.

Latviešu valodas apguve

- Gan pēc valsts, gan privātajās augstskolās studējošo respondentu domām, viņu **latviešu valodas prasme ir pietiekama, lai pilnvērtīgi studētu augstskolā.**
- Valsts augstskolās studējošie respondenti centralizētajā eksāmenā latviešu valodā un literatūrā ir ieguvuši
  - B jeb C1 līmeni (visbiežāk) – 47 %,
  - A jeb C2 līmeņa vērtējums ir 9 % respondentu,
  - C jeb B2 līmeņa – 32 %,
  - D jeb B1 līmeņa – 10 % un
  - E jeb A2 līmeņa – 1 %.
- **Viszemāk savas latviešu valodas prasmes vērtē tieši 4. kursa augstskolu studenti** un studenti, kuri ir vecāki par 30 gadiem (nav bijusi iespēja apgūt mazākumtautību izglītības programmu ar palielinātu latviešu valodas īpatsvaru, ko vidusskolās ieviesa kopš 2004. gada).

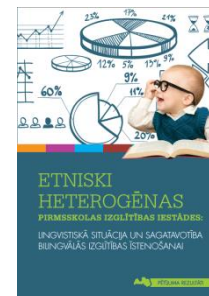
Latviešu valodas apguve

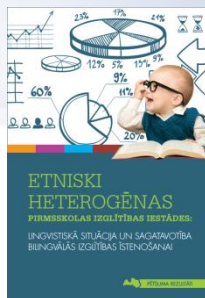

Valsts augstskolu respondentu latviešu valodas prasmes pašnovērtējums dažādos valoddarbības veidos (%)

Latviešu valodas apguve

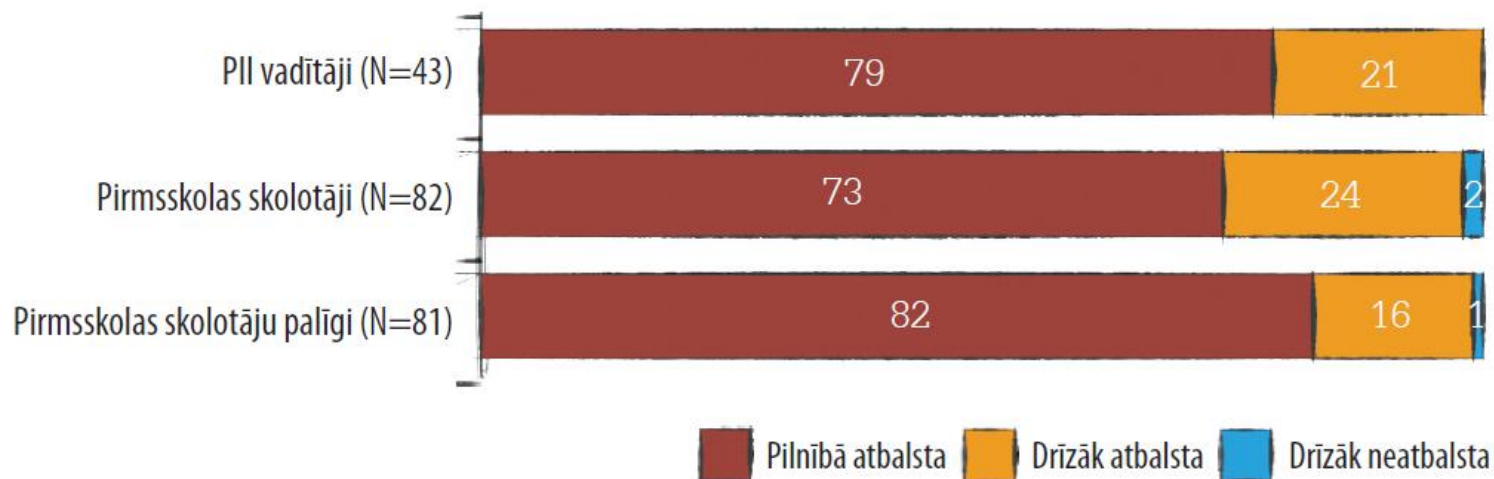
- Latviešu valodā – sarunvalodas pamati
  - Rotaļnodarbības ar integrētu saturu
  - Ieteicams izmantot bilingvālo pieeju
  - 2—5 gadu vecumā latviešu valodas apguve rotaļnodarbībās ne mazāk kā 2 reizes nedēļā; no 5 gadu vecuma katru dienu.
- *Noteikumi par valsts pirmsskolas izglītības vadlīnijām (MK noteikumi Nr. 533, 31.07.2012.)*

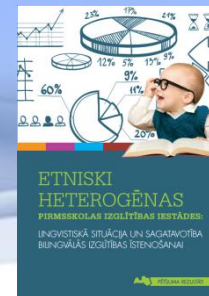
Latviešu valodas apguve

28. attēls. / Attieksme pret latviešu valodas apguvi: vadītāju, pirmsskolas skolotāju un pirmsskolas skolotāju palīgu atbildes (%)

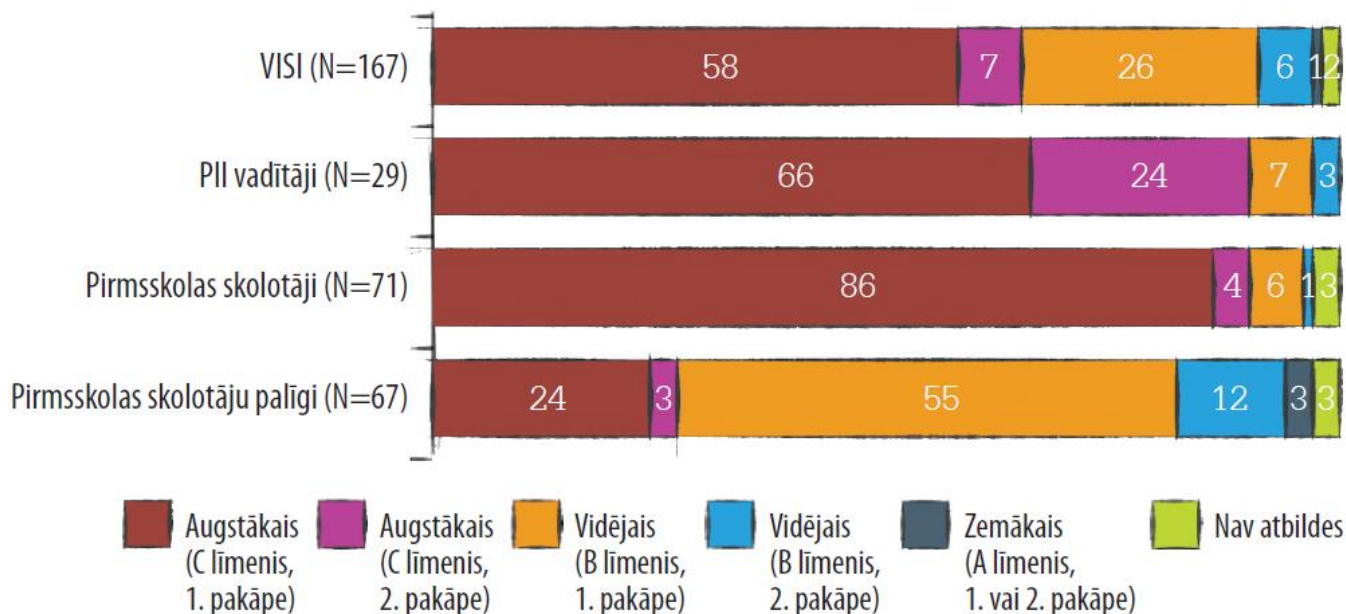

Respondenti: krievu mācībvalodas PII vadītāji, pirmsskolas skolotāji, pirmsskolas skolotāju palīgi

Latviešu valodas apguve

47. attēls. / Krievu mācībvalodas pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieku iegūtais latviešu valodas prasmes līmenis atbilstoši valodas prasmju līmeņiem (pakāpēm) (%)

Tie, kuriem latviešu valoda nav dzimtā valoda

Latviešu valodas apguve

16. tabula. / Valsts valodas prasmes pārbaudes pirmsskolas izglītības iestāžu darbinieku vidū. 2010.–2012. gads

	2010. gads	2011. gads	2012. gads
C1	14	5	63
C2	13	4	34
Nenokārtoja	6	1	22
B1	27	23	33
B2	17	12	21
Nenokārtoja	11	9	15
A1	16	8	10
A2	12	10	10
Nenokārtoja	1	0	3
KOPĀ	117	72	211

Avots: VISC, 25.02.2013.

Latviešu valodas apguve:

pētījumu rezultāti

- Faktori, kas negatīvi ietekmē latviešu valodas apguves kvalitāti mazākumtautību izglītības iestādēs:
  - nepietiekams pedagogu valsts valodas prasmes līmenis;
  - nepietiekama latviešu valodas vide (neveidojas izpratne par latviešu valodas nepieciešamību ikdienas situācijās).

Latviešu valodas apguve: pētījumu rezultāti

- Izglītības iestāžu, resp.,
**izglītības sistēmas loma valodas apgūvē un
lietojumā**
- Mazākumtautību izglītības procesa attīstība:
1995.gads—1998.gads—2004.gads—2008.gads

Vairāk informācijas sk.:

http://valoda.lv/Petijumi/Sociolingvistika/mid_509

Paldies!